

Aspekty praktyczne wykonywania
usług rewizyjnych związanych
z podziałem, łączeniem
i przekształcaniem jednostek
gospodarczych – planowanie,
wykonanie, sprawozdawczość

Prezentacja

Ewa Sobińska

Joanna Żukowska – Kalita

Aspekty praktyczne wykonywania usług
rewizyjnych związanych z podziałem, łączeniem
i przekształcaniem jednostek gospodarczych
– planowanie, wykonanie, sprawozdawczość

Prezentacja

**CENTRUM
EDUKACJI
PIBR**

Wydawca: Centrum Edukacji Polskiej Izby Biegłych Rewidentów
Skład i przygotowanie do druku: CGP

Książka ta jest dziełem twórców i wydawcy. Prosimy, abyś przestrzegał praw, jakie im przysługują. Jej zawartość możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym. Nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. Kopiując jej część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Copyright © Centrum Edukacji PIBR, Polska Izba Biegłych Rewidentów
Wszelkie prawa zastrzeżone • All rights reserved
Drukowano w Polsce • Printed in Poland
Warszawa 2020

ISBN: 978-83-89255-84-6

Wydanie I
Centrum Edukacji Polskiej Izby Biegłych Rewidentów
al. Jana Pawła II 80
00-175 Warszawa
e-mail: ce@pibr.org.pl
tel. 22 637 31 04
fax 22 637 30 84

• Zagadnienia wstępne

2

Aspekty praktyczne wykonywania usług rewizyjnych związanych z podziałem, łączeniem i przekształcaniem jednostek gospodarczych – planowanie, wykonanie, sprawozdawczość

Usługi atestacyjne* – *definicja ustawowa*

Usługi mające na celu uwiarygodnienie w wysokim lub umiarkowanym stopniu zagadnień obejmujących w szczególności:

- informacje finansowe i niefinansowe,
- systemy,
- procesy,
- aspekty zachowań lub postaw określonych podmiotów,
- w oparciu o dowody uzyskane w trakcie przeprowadzenia odpowiednich procedur, stanowiące podstawę oceny zagadnień będących przedmiotem tych usług, wydawanej zgodnie z przyjętymi kryteriami; ocena jest zamieszczana w sprawozdaniu z wykonanej usługi.

**art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2019 r., poz. 1421 z późn. zm.)*

3

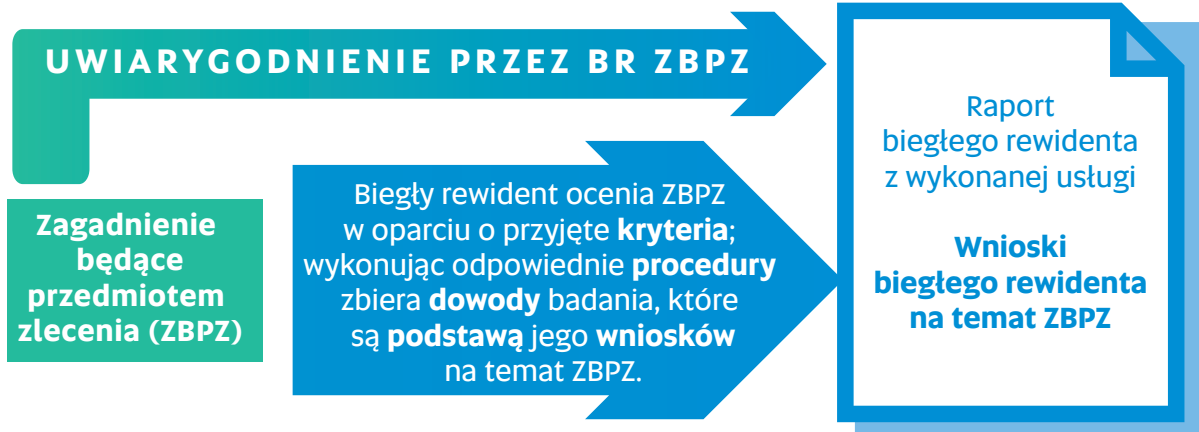
Aspekty praktyczne wykonywania usług rewizyjnych związanych z podziałem, łączeniem i przekształcaniem jednostek gospodarczych – planowanie, wykonanie, sprawozdawczość

- **Krajowe standardy wykonywania zawodu dotyczące świadczenia usług atestacyjnych**

Usługi atestacyjne – regulacje standardów zawodowych

- Obok regulacji ustawowych, usługi atestacyjne zostały również zdefiniowane w par. 10 *Międzynarodowych ramowych założeń usług atestacyjnych* (dalej MRZUA) i par. 12 lit. a *Krajowego standardu usług atestacyjnych innych niż badanie i przegląd 3000 (Z)* - (dalej KSUA 3000 (Z)).
- Regulacje te zostały przyjęte do stosowania odpowiednimi uchwałami Krajowej Rady Biegłych Rewidentów:
 - Uchwała nr 3430/52a/2019 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 21 marca 2019 r. z późn. zm. - zał. 1.39.
 - Uchwała 3436/52e/2019 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 8 kwietnia 2019 r. - zał. 2.1.
- Definicje zawarte we wskazanych regulacjach są spójne z definicją zawartą w ustawie.

Elementy składowe usługi atestacyjnej

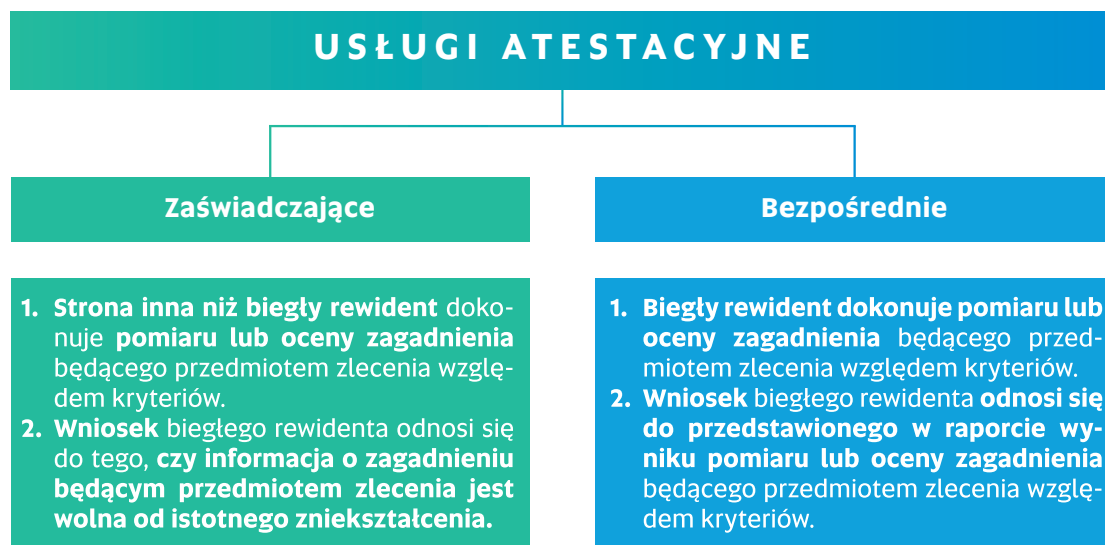

Rodzaje usług atestacyjnych

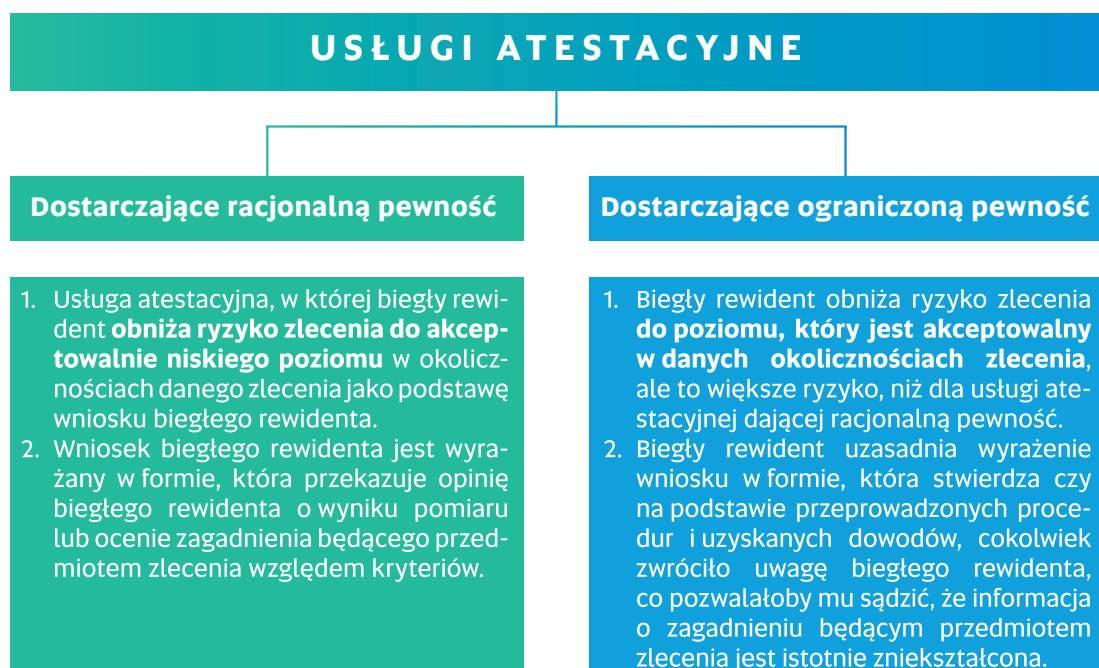
Usługi atestacyjne w świetle zapisów KSUA 3000 (Z) można podzielić według dwóch rodzajów kryteriów:

- charakter usługi atestacyjnej,
- poziom pewności dostarczanej odbiorcy usługi.

Usługi atestacyjne wg KSUA 3000 Z – charakter usługi atestacyjnej

Usługi atestacyjne wg KSUA 3000 Z - poziom pewności dostarczanej odbiorcy usługi

Uwaga!

- W polskich regulacjach brak jest wymogów czy wytycznych, jakiego poziomu pewności ma dostarczyć usługa atestacyjna wykonywana przez biegłego, czy biegłego rewidenta w zakresie badania planów podziałów, połączeń, przekształceń.
- W świetle przepisów ksh sąd rejestrowy wyznacza biegłego, lub biegłego rewidenta, którego zadaniem jest przeprowadzenie **badania** zakończonego **wydaniem opinii**.
- Sąd rejestrowy czy inne osoby i podmioty korzystające z usług biegłego, czy biegłego rewidenta w trakcie postępowania gospodarczego dotyczącego podziału, połączenia lub przekształcenia oczekują uzyskania **racjonalnej pewności**.

Szczegółowy zakres KSUA 3000 (Z): wymogi i materiał objaśniający

Lp.	Zagadnienie	Wymogi – paragrafy	Materiał objaśniający
1.	Wymogi etyczne	20	A30-A34
2.	Akceptacja i kontynuacja zlecenia	21-30	A35-A59
3.	Kontrola jakości	31-36	A60-A75
4.	Zawodowy sceptycyzm, zawodowy osąd oraz umiejętności i techniki atestacyjne	37-39	A76-A85
5.	Planowanie i wykonywanie zlecenia	40-47	A86-A107
6.	Uzyskiwanie dowodów	48-60	A108-A139
7.	Późniejsze zdarzenia	61	A140-A141
8.	Inne informacje	62	A142
9.	Opis mających zastosowanie kryteriów	63	A143-A145
10.	Formułowanie wniosku atestacyjnego	64-66	A146-A157
11.	Sporządzanie raportu atestacyjnego	67-71	A158-A18
12.	Wnioski niezmodyfikowane i zmodyfikowane	72-77	A188-A191
13.	Pozostałe obowiązki w zakresie komunikacji	78	A192
14.	Dokumentacja	79-83	A193-A200

Uwaga

- Wykonując usługi atestacyjne polegające na badaniu planu podziału, połączenia, przekształcenia i zgodnie z zapisami par. 3 KSUA 3000 (Z):
- członkowie zespołu realizującego usługę atestacyjną oraz osoba dokonująca przeglądu kontroli jakości zlecenia (jeżeli została wyznaczona) podlegają odpowiednim **wymogom etycznym** [Uchwała nr 3431/52a/2019 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 25 marca 2019 r. w sprawie zasad etyki zawodowej biegłych rewidentów]
- biegły rewident wykonujący usługę atestacyjną jest członkiem firmy audytorskiej, która podlega ustawowym przepisom oraz wymogom wynikającym z **krajowych standardów kontroli jakości** w zakresie systemu kontroli jakości. [Uchwała nr 2040/37a/2018 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 3 marca 2018 r. w sprawie krajowych standardów kontroli jakości]

Zadanie 1

Role i obowiązki odpowiednich stron oraz określenie elementów składowych usług atestacyjnych polegających na badaniu planu podziału, połączenia lub przekształcenia zostały przedstawione w **Zadaniu 1**.

Akceptacja i kontynuacja współpracy z klientem zlecenia atestacyjnego

- Przed przystąpieniem do realizacji usługi polegającej na badaniu planu podziału, połączenia lub przekształcenia jednostki gospodarczej

partner odpowiedzialny za to zlecenie upewnia się, że firma audytorska zastosowała odpowiednie procedury dotyczące akceptacji/kontynuacji współpracy z klientem, a wyciągnięte wnioski dotyczące akceptacji/współpracy są właściwe.

Postanowienie sądu rejestrowego

par. 21
KSUA 3000 (Z)

Akceptacja i kontynuacja współpracy z klientem zlecenia atestacyjnego

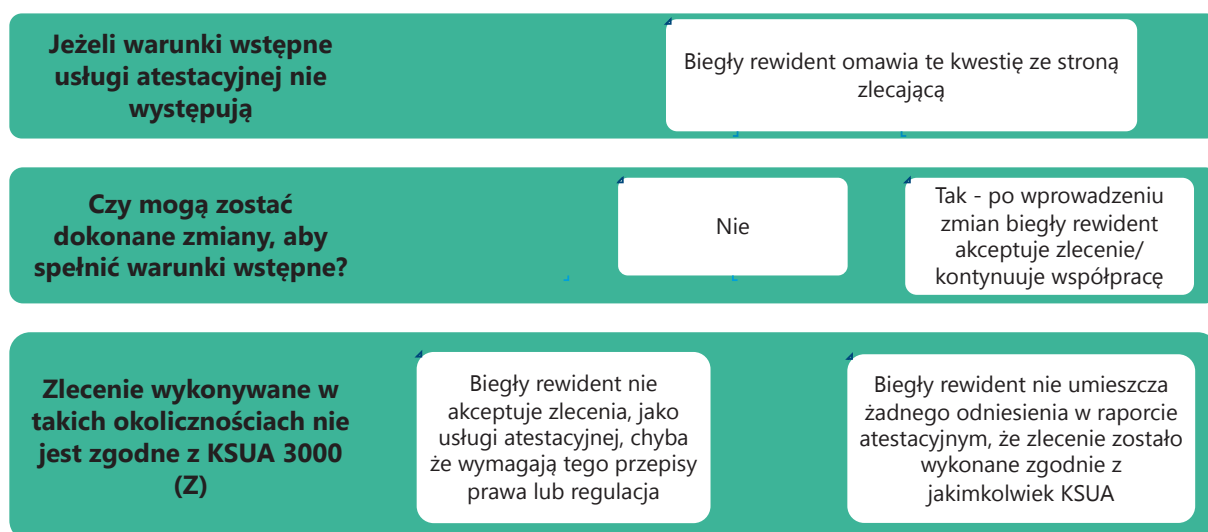
Biegły rewident akceptuje lub kontynuuje zlecenie atestacyjne tylko wtedy, gdy:

- nie ma żadnego powodu, aby sądzić, że odpowiednie wymogi etyczne, w tym niezależność, nie zostaną spełnione,
- jest przekonany, że osoby, które mają wykonywać zlecenie, jako zespół posiadają odpowiednie kompetencje i możliwości oraz
- podstawa w oparciu, o którą zlecenie ma zostać wykonane, została uzgodniona poprzez:
 - ustalenie, że występują *warunki wstępne* usługi atestacyjnej oraz
 - potwierdzenie, że istnieje wspólne zrozumienie pomiędzy biegłym rewidentem i stroną zlecającą, co do warunków zlecenia, w tym obowiązków sprawozdawczych biegłego rewidenta.

Akceptacja i kontynuacja współpracy z klientem zlecenia atestacyjnego - warunki wstępne usługi atestacyjnej

- role i obowiązki odpowiednich stron (*strony odpowiedzialnej, biegłego rewidenta oraz zamierzonych użytkowników*) są właściwe w danych okolicznościach,
- usługa wykazuje wszystkie poniższe cechy:
 - *zagadnienie* będące przedmiotem zlecenia jest odpowiednie,
 - *kryteria*, których zastosowania biegły rewident oczekuje do przygotowania informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia są właściwe w okolicznościach zlecenia, w tym wykazują cechy takie jak: stosowność, kompletność, wiarygodność, neutralność, zrozumiałość, oraz będą udostępnione zamierzonym użytkownikom,
 - biegły rewident oczekuje, że będzie w stanie uzyskać *dowody* niezbędne do *uzasadnienia wniosku biegłego rewidenta*.
 - w pisemnym raporcie zostanie zamieszczony *wniosek biegłego rewidenta* (w formie odpowiedniej dla usługi atestacyjnej dającej racjonalną pewność lub ograniczoną pewność) oraz
 - rozsądne założenie w przypadku usługi atestacyjnej dającej ograniczoną pewność, zakładające oczekiwanie biegłego rewidenta, iż będzie w stanie uzyskać znaczący poziom zapewnienia.

Akceptacja i kontynuacja współpracy z klientem zlecenia atestacyjnego - warunki wstępne usługi atestacyjnej nie występują

Zadanie

Przykładowa karta akceptacji zlecenia atestacyjnego została zamieszczona w **Zadaniu 2**.

Planowanie i wykonanie zlecenia atestacyjnego

Biegły rewident planuje zlecenie atestacyjne tak, aby zostało wykonane w sposób **efektywny**.

Biegły rewident rozważa **istotność** podczas:

- planowania i wykonywania usługi atestacyjnej, w tym ustalania rodzaju, rozłożenia w czasie i zakresu procedur oraz,
- oceny czy informacja o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia nie zawiera istotnego zniekształcenia.

Istotność

Badanie planu połączenia (podziału) a badanie planu przekształcenia

Zadanie 3

Przykładowa karta ustalenia istotności została zamieszczona w **Zadaniu 3**.

Planowanie i wykonanie zlecenia atestacyjnego

Planowanie wymaga **opracowania ogólnej strategii** realizacji zlecenia obejmującej m.in. szczegółowe podejście do:

- rodzaju,
- rozłożenia w czasie,
- zakresu procedur wykonania zlecenia oraz uzasadnienia ich wyboru.

Planowanie nie jest odrębną fazą, ale ciągłym i powtarzalnym procesem trwającym przez całe zlecenie.

W wyniku *nieoczekiwanych zdarzeń, zmian w warunkach lub uzyskanych dowodach*, biegły rewident może być zmuszony do zweryfikowania ogólnej strategii i planu zlecenia, a przez to wynikających z nich planowanego rodzaju, rozłożenia w czasie i zakresu procedur.

Planowanie i wykonanie zlecenia atestacyjnego

- Podczas wykonywania usługi atestacyjnej dającej racjonalną pewność **zrozumienie kontroli wewnętrznej** dotyczącej informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia (plan podziału, plan połączenia, plan przekształcenia) pomaga biegłemu rewidentowi w zidentyfikowaniu rodzaju zniekształceń i czynników, które wpływają na ryzyka istotnego zniekształcenia w informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia.
- Zastosowanie **zawodowego osądu** jest wymagane w celu ustalenia, jakie kontrole są właściwe w danych okolicznościach zlecenia.

Planowanie i wykonanie zlecenia atestacyjnego

- **Oszacowanie ryzyka istotnych zniekształceń** poprzez zrozumienie zagadnienia będącego przedmiotem zlecenia pomaga biegłemu rewidentowi w zaplanowaniu i przeprowadzeniu procedur badania w odpowiedzi na te ryzyka oraz ocenie ich wpływu na objęte badaniem zagadnienie.
- Biegły powinien mieć na uwadze, że ryzyko istotnego zniekształcenia w przypadku różnych procesów restrukturyzacyjnych **będzie dotyczy innego obszaru.**

- **Badanie planu połączenia (podziału)**

- **Badanie planu przekształcenia**

Planowanie i wykonanie zlecenia atestacyjnego

Właściwe planowanie:

- pomaga poświęcić odpowiednią uwagę ważnym obszarom zlecenia,
- pomaga zidentyfikować na bieżąco potencjalne problemy,
- pomaga prawidłowo zorganizować i zarządzać zleceniem, aby zostało wykonane w skuteczny i efektywny sposób,
- pomaga prawidłowo przydzielić pracę członkom zespołu wykonującego zlecenie,
- ułatwia kierowanie, nadzór i przegląd ich pracy,
- wspomaga koordynację pracy wykonanej przez innych biegłych rewidentów i ekspertów.

Zadanie 4

Przykładowa karta dotycząca strategii wykonania usługi atestacyjnej została zamieszczona w **Zadaniu 4**.

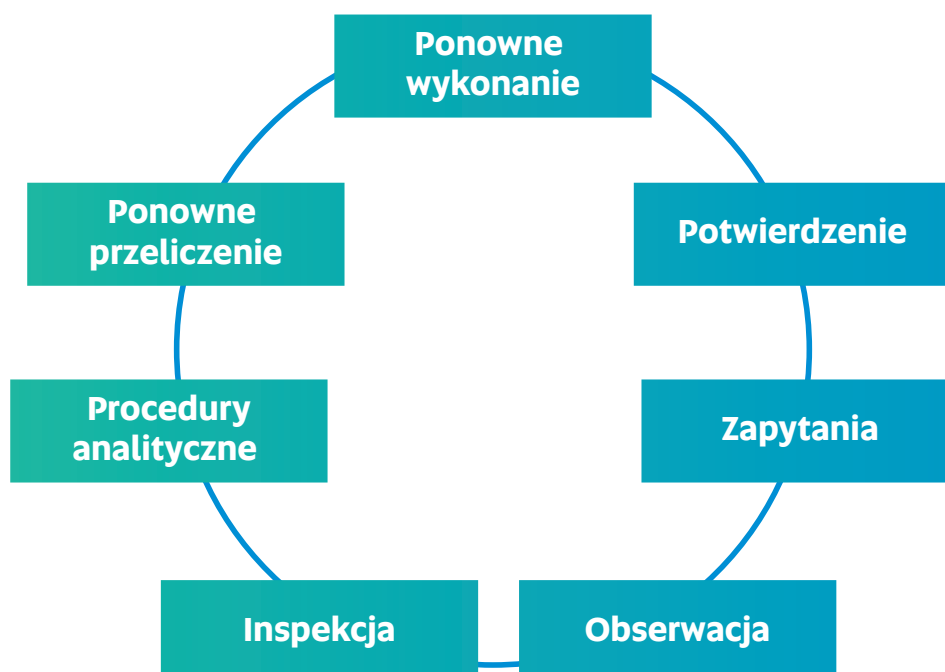
Wykonywanie zlecenia atestacyjnego - uzyskiwanie dowodów badania

Biegły rewident uzyskuje zrozumienie zagadnienia będącego przedmiotem zlecenia. Na podstawie tego zrozumienia, biegły rewident:

- identyfikuje i szacuje **ryzyka istotnego zniekształcenia** w informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia oraz,
- **projektuje i przeprowadza procedury w reakcji na oszacowane ryzyko** oraz **aby uzyskać racjonalną pewność** dla uzasadnienia wniosku biegłego rewidenta.

Biegły rewident wybiera taki zestaw procedur, aby uzyskać racjonalną pewność. Procedury mogą być wykorzystywane na przykład do planowania lub wykonywania zlecenia, zależnie od kontekstu, w którym są one stosowane przez biegłego rewidenta.

Procedury stanowiące reakcję na oszacowane ryzyko

Wykonywanie zlecenia atestacyjnego - uzyskiwanie dowodów badania

Jako rezultat procedur przeprowadzanych w trakcie zlecenia biegły rewident uzyskuje dowody, którymi mogą być przykładowo:

- notatki z rozmów,
- notatki z inspekcji dokumentów,
- obliczenia własne lub dostarczone przez jednostkę,
- wyniki analizy zapisów na kontach i tym podobne,
- notatki sporządzone przez eksperta zatrudnionego lub zaangażowanego przez odpowiednią stronę – biegłego rewidenta lub jednostkę lub wyniki jego pracy.

Ekspert kierownictwa jednostki

- W przypadku, kiedy do przygotowania informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia (plan podziału, plan połączenia, plan przekształcenia) **strona odpowiedzialna wykorzystuje eksperta**, biegły rewident ocenia, czy jego praca jest odpowiednia do jego potrzeb.
- W przypadku wykorzystania informacji sporządzonych przez takiego eksperta jako dowodów, w zakresie niezbędnym dla badania biegły rewident zobowiązany jest między innymi do oceny jego kompetencji, obiektywizmu, zakresu posiadanej wiedzy i odpowiedniości jego pracy jako dowodu.

KSB 620

Dowody badania - wymogi

Zebrane w trakcie wykonywania usługi atestacyjnej **dowody badania** muszą być **wystarczające i odpowiednie**. Wystarczalność i odpowiedniość dowodów są wzajemnie powiązane.

- *Wystarczalność* jest miarą ilości dowodów.
- *Odpowiedniość* jest miarą jakości dowodów; to jest ich stosowności oraz wiarygodności w dostarczaniu uzasadnienia wniosku biegłego rewidenta. Na wiarygodność dowodów wpływa źródło ich pozyskania oraz ich rodzaj i jest ona zależna od indywidualnych okoliczności, w których dowody są uzyskiwane.

Określając, czy posiadane dowody są wystarczające i odpowiednie, biegły rewident uwzględnia wiarygodność uzyskanych dowodów.

Ocena, czy zostały uzyskane wystarczające i odpowiednie dowody, na których oparty zostanie wniosek biegłego rewidenta jest kwestią **zawodowego osądu**.

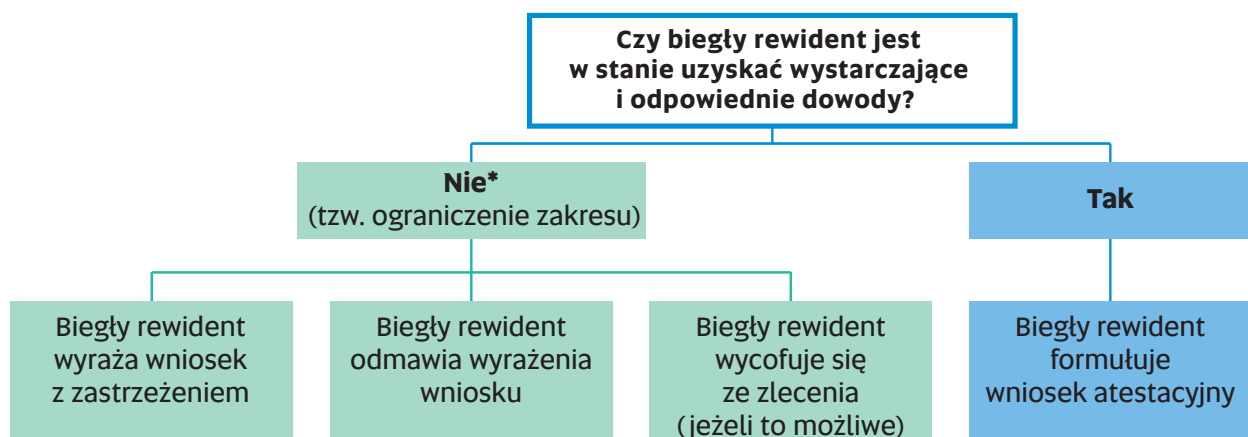
Dowody badania – cd.

- W niektórych okolicznościach biegły rewident nie będzie mógł uzyskać wystarczającej ilości lub odpowiedniej jakości dowodów, których uzyskania oczekiwał poprzez planowane procedury. Biegły rewident stwierdza wówczas, że dowody uzyskane z przeprowadzonych procedur nie są wystarczające i odpowiednie, aby był w stanie sformułować wniosek na temat informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia.
- W takim przypadku biegły rewident może:
 - *rozszerzyć wykonaną pracę,*
 - *przeprowadzić inne procedury, które uważa za niezbędne w danych okolicznościach.*
- Jeżeli żadne z powyższych nie jest wykonalne w danych okolicznościach, biegły rewident nie będzie w stanie uzyskać wystarczających i odpowiednich dowodów, aby sformułować wniosek.

Dowodami zebranymi w dokumentacji badania mogą być między innymi:

- bilans, rachunek zysków i strat,
- zestawienie obrotów i sald,
- ewidencje wartości niematerialnych i prawnych, środków trwałych,
- zapisy wybranych kont,
- zestawienia danych,
- kopie dowodów księgowych i innych dokumentów,
- dokumenty dotyczące struktury własności kapitału, praw własności do aktywów, zobowiązań warunkowych, należności i zobowiązań,
- korespondencja z sądem rejestrowym i odpowiednimi stronami,
- wyjaśnienia strony odpowiedzialnej i notatki z przeprowadzonych rozmów,
- wykonane przez biegłego rewidenta procedury w postaci zestawień danych, wycień analiz związanych z identyfikacją metod wyceny majątku, poprawności zastosowania tych metod, ustalenia stosunku wymiany udziałów lub akcji,
- dowody potwierdzające szczególne trudności związane z wyceną udziałów lub akcji (plan podziału, plan połączenia),
- inne dokumenty potwierdzające stwierdzenia zawarte w opinii biegłego rewidenta.

Drzewko decyzyjne – proces gromadzenia dowodów badania

- Zgodnie z wymogami par. 51 KSUA 3000 (Z) biegły rewident w dokumentacji wykonania zlecenia **gromadzi nieskorygowane zniekształcenia zidentyfikowane podczas realizacji zlecenia**, poza tymi, które są w sposób oczywisty błahe.
- Nieskorygowane zniekształcenia są gromadzone w celu dokonania oceny, czy pojedynczo lub łącznie są one istotne z punktu widzenia formułowania wniosku przez biegłego rewidenta.
- Zniekształcenia, w tym przeoczenia są uznawane za istotne, jeżeli można byłoby racjonalnie oczekiwać, że pojedynczo lub łącznie wpłyną na decyzje zamierzonych użytkowników podejmowane na podstawie informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia.

Zawodowy sceptycyzm, zawodowy osąd

- *Zawodowy sceptycyzm* - postawa, która obejmuje dociekliwe rozumowanie, wyczulenie na warunki, które mogą wskazywać na możliwe zniekształcenia oraz krytyczną ocenę dowodów.
- Biegły rewident planuje i wykonuje usługę zachowując *zawodowy sceptycyzm* uznając, że mogą istnieć okoliczności, które powodują, że informacja o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia jest istotnie zniekształcona.
- *Zawodowy sceptycyzm* jest niezbędny do krytycznej oceny dowodów; obejmuje kwestionowanie niespójnych dowodów oraz wiarygodności dokumentów i odpowiedzi na zapytania jak również rozważenie wystarczalności i odpowiedniości uzyskanych dowodów w świetle okoliczności danego zlecenia.

Zawodowy sceptycyzm, zawodowy osąd

- *Zawodowy osąd* to zastosowanie przez biegłego rewidenta umiejętności, wiedzy i doświadczenia podczas podejmowania świadomych decyzji dotyczących jego postępowania w okolicznościach konkretnego zlecenia.
- Biegły rewident stosuje *zawodowy osąd* podczas planowania i wykonywania usługi atestacyjnej.
- *Zawodowy osąd* jest konieczny dla właściwego przeprowadzenia zlecenia atestacyjnego, ponieważ podejmowanie świadomych decyzji podczas wykonywania zlecenia atestacyjnego nie może się odbyć bez stosowania odpowiednich umiejętności, wiedzy i doświadczenia.
- *Zawodowy osąd* musi być stosowany w trakcie całego zlecenia atestacyjnego oraz musi być odpowiednio udokumentowany.

Pisemne oświadczenia

W trakcie realizacji zlecenia atestacyjnego biegły rewident uzyskuje od odpowiednich stron (m.in. kierownika jednostki, osób odpowiedzialnych za określone obszary funkcjonowania przedsiębiorstwa) pisemne oświadczenia:

- że strony te dostarczyły biegłemu rewidentowi wszelkich informacji, których są świadome i które są niezbędne w kontekście danego zlecenia,
- że strony te potwierdzają pomiar lub ocenę zagadnienia będącego przedmiotem zlecenia względem mających zastosowanie kryteriów, łącznie z tym, że wszystkie odpowiednie kwestie są odzwierciedlone w informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia.

Pisemne potwierdzenia lub ustne oświadczenia zmniejszają możliwość nieporozumień pomiędzy biegłym rewidentem i stronami odpowiedzialnymi.

Data pisemnych oświadczeń powinna być możliwie bliska, ale nie późniejsza niż data raportu atestacyjnego.

Pisemne oświadczenia Uwaga!

- Oświadczenia odpowiednich stron nie mogą zastąpić innych dowodów, co do których biegły rewident mógłby racjonalnie oczekiwać, że będą dostępne.
- **Chociaż pisemne oświadczenia dostarczają niezbędnych dowodów, same w sobie nie dostarczają wystarczających i odpowiednich dowodów na temat jakichkolwiek spraw, których dotyczą.**
- Ponadto fakt, że biegły rewident otrzymał wiarygodne pisemne oświadczenia nie wpływa na rodzaj lub zakres innych dowodów, które uzyskuje.

Dokumentacja wykonania usługi

- **Dokumentacja badania** zagadnienia będącego przedmiotem zlecenia przygotowana przez biegłego rewidenta powinna być zgodna z wymogami KSUA 3000 (Z), sporządzona terminowo i dostarczająca podstaw do sporządzenia opinii.
- Dokumentacja musi przede wszystkim być odpowiednia i wystarczająca, aby umożliwić doświadczonemu biegłemu rewidentowi, który nie miał wcześniej związku z badaniem zrozumienie wykonanej przez biegłego rewidenta pracy.
- Dokumentacja zawiera opis **wnioskowania biegłego rewidenta dotyczącego wszystkich znaczących spraw**, które wymagają zastosowania zawodowego osądu oraz związanych z nim wniosków. Stosując zawodowy osąd do oceny zakresu dokumentacji, która ma zostać sporządzona i zachowana, biegły rewident może rozważyć, co jest niezbędne do zapewnienia zrozumienia wykonanej pracy oraz uzasadnienia podjętych kluczowych decyzji innemu biegłemu rewidentowi, który nie miał wcześniejszego doświadczenia ze zleceniem.

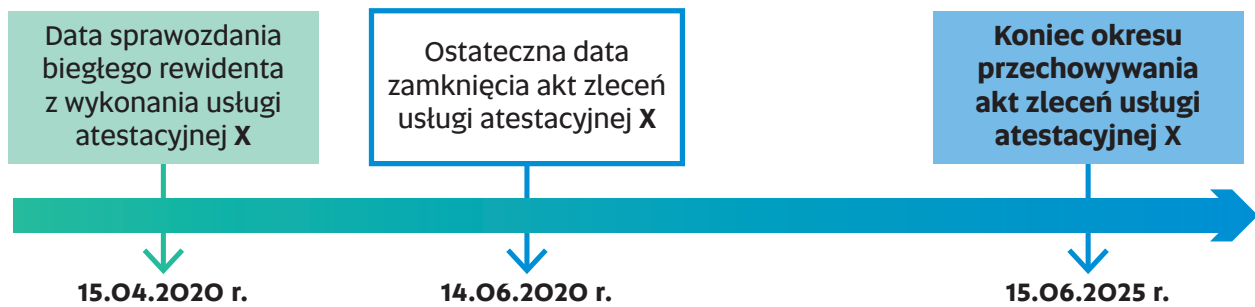
Dokumentacja badania zagadnienia będącego przedmiotem zlecenia powinna zawierać co najmniej:

- postanowienie sądu rejestrowego o wyznaczeniu biegłego do zbadania planu podziału, planu połączenia, planu przekształcenia,
- oświadczenie firmy audytorskiej i/lub biegłego rewidenta o niezależności,
- udokumentowanie akceptacji zlecenia,
- przyjętą ogólną strategię badania, określenie istotności, plan badania zagadnienia będącego przedmiotem zlecenia,
- udokumentowanie zrozumienia kontroli wewnętrznej dotyczącej sporządzania informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia,

- zrozumienie zagadnienia będącego przedmiotem zlecenia,
- kopię planu podziału, planu połączenia, planu przekształcenia spółki wraz z załącznikami,
- udokumentowanie identyfikacji i oszacowania ryzyk istotnego zniekształcenia w informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia,
- udokumentowanie przeprowadzonych procedur i wyciągniętych wniosków,
- listę ewentualnych nieskorygowanych zniekształceń,
- pisemne oświadczenia odpowiednich stron o kompletności i rzetelności,
- opinię biegłego (rewidenta).

Sporządzanie i archiwizacja dokumentacji badania

- Firma audytorska jest obowiązana zamknąć akta zleceń usług atestacyjnych nie później niż **60 dni po dniu sporządzenia sprawozdania (raportu) z wykonania usługi atestacyjnej** i przechowywać je przez okres **co najmniej 5 lat od dnia ich zamknięcia**.

Późniejsze zdarzenia

- Gdy jest to właściwe dla zlecenia atestacyjnego, biegły rewident rozważa wpływ zdarzeń występujących do dnia wydania raportu atestacyjnego na informację o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia oraz na raport atestacyjny i odpowiednio reaguje na fakty, o których dowiedział się po dacie raportu atestacyjnego, które, gdyby były znane biegłemu rewidentowi w tej dacie, mogłyby spowodować, że zmieniłby raport atestacyjny.
- Zakres rozważań dotyczących późniejszych zdarzeń zależy od ich wpływu na informację o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia oraz odpowiednio na wniosek biegłego rewidenta.

Formułowanie wniosku atestacyjnego i sporządzanie raportu atestacyjnego

- W rezultacie wykonania usługi atestacyjnej, na podstawie uzyskanych dowodów biegły rewident formułuje odpowiedni w okolicznościach danego zlecenia **wniosek atestacyjny** i przedstawia **pisemny raport**.
- Biegły rewident posiada dokumentację, zawierającą zebrane dowody i wnioski sformułowane na podstawie tych dowodów. Wnioski zamieszczone w dokumentacji z wykonania usługi atestacyjnej są podstawą wniosku atestacyjnego i wpływają na kształt raportu z wykonania usługi atestacyjnej.
- Jak wskazują przepisy ksh raport biegłego rewidenta (w rozumieniu KSUA 3000 (Z)) będący wynikiem badania planu podziału, połączenia lub przekształcenia określany jest jako **Opinia**.

Rodzaje wniosków, jakie może wyrazić biegły rewident

Wniosek zmodyfikowany

- **Uwaga!**
- Jeżeli biegły rewident wyraża wniosek zmodyfikowany ze względu na ograniczenie zakresu zlecenia, ale jest także świadomy spraw, które powodują istotne zniekształcenie informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia, zawiera on w raporcie atestacyjnym wyraźny opis zarówno ograniczenia zakresu, jak i spraw, które powodują, że informacja o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia jest istotnie zniekształcona.

Akapit objaśniający ze zwróceniem uwagi

Uwaga!

Jeżeli biegły rewident uważa za konieczne, aby:

(a) zwrócić uwagę zamierzonych użytkowników na sprawę zaprezentowaną lub ujawnioną w informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia, która według osądu biegłego rewidenta jest tak ważna, że jest ona fundamentalna dla zrozumienia przez zamierzonych użytkowników informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia.

Taki akapit odwołuje się tylko do informacji zaprezentowanych lub ujawnionych w informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia.

Akapit zawierający inne kwestie

- (b) zakomunikować sprawę inną niż te, które zostały zaprezentowane lub ujawnione w informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia, która według osądu biegłego rewidenta jest ważna dla zrozumienia przez zamierzonych użytkowników zlecenia, odpowiedzialności biegłego rewidenta lub raportu atestacyjnego.
- Taki akapit odwołuje się tylko do informacji innych niż informacje zaprezentowane lub ujawnione w informacji o zagadnieniu będącym przedmiotem zlecenia.

Kontrola jakości wykonania badania

- Kontrola jakości wykonania badania planu podziału, połączenia lub przekształcenia powinna być zgodna z ustalonymi w firmie audytorskiej zasadami opisanymi w systemie wewnętrznej kontroli jakości.
- Obejmuje ocenę znaczących osądów sformułowanych przez biegłego rewidenta oraz wniosków wyciągniętych podczas sporządzania opinii z badania jak również rozważenie, czy zaproponowany kształt opinii jest odpowiedni do okoliczności.

Pozostałe zagadnienia opisane w Skrypcie

- *Opłata z tytułu nadzoru* - art. 55 ust. 1. ustawy
- *Skreślenie z listy firm audytorskich* – dodatkowe obowiązki - art. 61 ust 7 i 7b ustawy
- *Organizacja firmy audytorskiej* - art. 64 ust. 1, art. 65 ust. 1, art. 67 ust. 7 ustawy

Zasady etyki zawodowej

- Zgodnie z przepisami art. 30 ust. 2 pkt 3 lit. c) ustawy o biegłych rewidentach..., zasady etyki zawodowej biegłych rewidentów przyjmowane są stosowną uchwałą Krajowej Rady Biegłych Rewidentów (KRBR).
- W dniu 25 marca 2019 r. KRBR przyjęła uchwałę nr 3431/52a/2019, która stanowi, że jako zasady etyki zawodowej biegłych rewidentów wprowadza się Międzynarodowy *Kodeks etyki zawodowych księgowych (w tym Międzynarodowe standardy niezależności)* przyjęty przez Radę Międzynarodowych Standardów Etycznych dla Księgowych (IESBA), dalej: „Kodeks etyki”.
- Pełna treść Kodeksu etyki stanowi załącznik nr 1 do Uchwały.

Zasady etyki zawodowej

- Międzynarodowe standardy niezależności wymagają od biegłego rewidenta **zachowania niezależności** podczas realizacji innych usług atestacyjnych.
- Kodeks etyki odnosi się do wymogów KSKJ1 oraz KSUA dotyczących wprowadzenia przez firmę odpowiednich polityk i procedur zapewniających niezależność przy wykonywaniu innych usług atestacyjnych.
- Kwestie niezależności podczas realizacji usług atestacyjnych innych niż zlecenia badania i przeglądu szczegółowo reguluje Część 4B Kodeksu etyki.
- Kwestie dotyczące świadczenia usług nieatestacyjnych dla klientów zleceń atestacyjnych innych niż klienci zleceń badania i przeglądu są uregulowane w rozdziale 950 Kodeksu etyki.

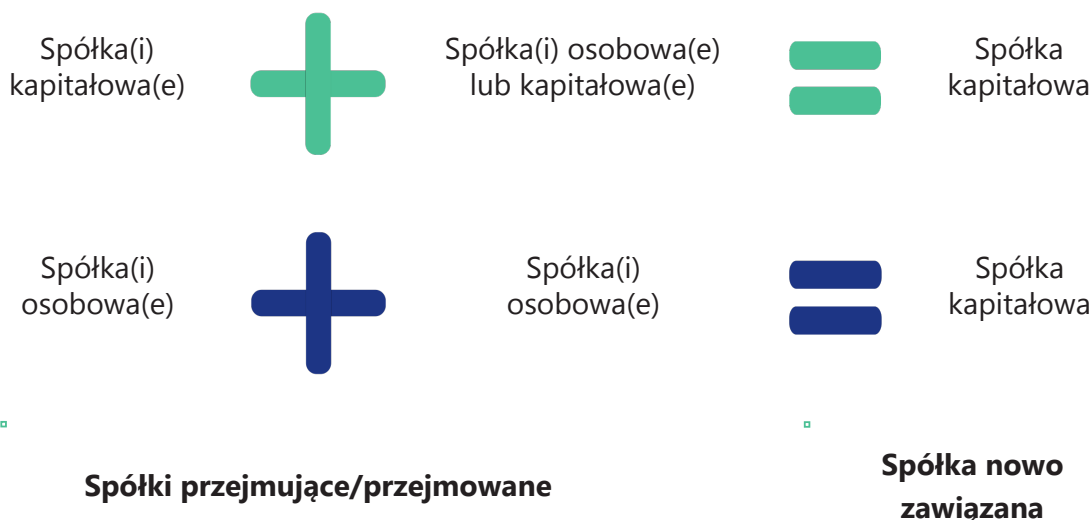
Zasady etyki zawodowej

- Od firm audytorskich wymaga się przestrzegania podstawowych zasad, zachowania niezależności oraz stosowania ramowych założeń koncepcyjnych określonych w Rozdziale 120 Kodeksu etyki w celu identyfikacji, oceny i reakcji na zagrożenia.
- Zgodnie ze swoimi umiejętnościami i specjalistyczną wiedzą, firmy audytorskie mogą świadczyć różne usługi nieatestacyjne dla swoich klientów usług atestacyjnych, ale muszą być świadome możliwości powstania zagrożeń dla przestrzegania podstawowych zasad i niezależności.
- Przed akceptacją zlecenia świadczenia usługi nieatestacyjnej firmy audytorskie zobowiązane są do ustalenia możliwości wystąpienia zagrożenia dla niezależności.

- **Podział, połączenie i przekształcenie jednostek gospodarczych – planowanie, wykonanie, sprawozdawczość**

- **Połączenia spółek**

Łączenie się spółek

Tryby łączenia się spółek

Metody łączenia spółek

PRZEZ PRZEJĘCIE – INKORPORACJA (art. 492 § 1 pkt 1 Ksh)

Ta metoda łączenia się spółek polega na przeniesieniu całego majątku spółki (przejmowanej) na inną spółkę (przejmującą) za udziały lub akcje, które spółka przejmująca wydaje wspólnikom spółki przejmowanej.

PRZEZ ZAWIĄZANIE NOWEJ SPÓŁKI – FUZJA (art. 492 § 1 pkt 2 Ksh)

Łączenie się spółek w tym trybie odbywa się przez zawiązanie spółki kapitałowej, na którą przechodzi majątek wszystkich łączących się spółek za udziały lub akcje nowej spółki.

Schematy 11-13
w Skrypcie

Etapy łączenia się spółek - I

Zasady łączenia się spółek zostały opisane w art. 491-527 ksh.

Etap przygotowawczy (zarządczy, menadżerski) – odbywa się z reguły na poziomie zarządów łączących się spółek.

- Wzajemne uzgodnienia pomiędzy zarządami łączących się spółek i opracowanie planu połączenia określającego warunki połączenia.
- Plan połączenia zostaje zgłoszony do sądu rejestrowego właściwego dla łączących się spółek.
- Plan połączenia powinien być ogłoszony nie później niż na miesiąc przed datą zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia, na którym ma być podjęta uchwała o połączeniu lub w tym terminie udostępniony do publicznej wiadomości na stronie internetowej.
- Plan połączenia należy poddać badaniu przez biegłego w zakresie poprawności i rzetelności.

Etapy łączenia się spółek – II-IV

Etap podejmowania uchwał (właścicielski) – polega na podejmowaniu właściwych, zgodnych z ksh uchwał przez walne zgromadzenia łączących się spółek (uchwały muszą być identyczne).

- Ksh określa dokładnie sposób powiadamiania - dwukrotnie w odstępie dwóch tygodni i nie później niż na miesiąc przed planowanym dniem powzięcia uchwały o podziale spółki dzielonej, co powinno zawierać zawiadomienie, jak ma być podjęta uchwała i jakie dokumenty mogą przeglądać wspólnicy w lokalu spółki.

Etap rejestracji (ogłoszenie o połączeniu) – związany jest z rejestracją połączenia w Krajowym Rejestrze Sądowym poprzez zgłoszenie do sądu rejestrowego przez zarządy każdej z łączących się spółek uchwały o połączeniu. Ogłoszenie o połączeniu spółek dokonywane jest na wniosek spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej.

Etap rozliczenia połączenia – polega na rozliczeniu połączenia w księgach rachunkowych spółki przejmującej lub nowo zawiązanej zgodnie z odpowiednimi przepisami w zakresie rachunkowości (UoR/MSSF) i innymi (np. podatkowe).

Stosunek wymiany akcji lub udziałów

- Podstawą do obliczenia stosunku wymiany jest wycena łączących się spółek dokonywana na określony dzień miesiąca.
- Stosunek wymiany akcji lub udziałów spółki przejmowanej (przejęcie), albo spółek łączących się przez utworzenie nowej spółki na akcje lub udziały spółki przejmującej albo spółki nowo zawiązanej, to fundamentalny element planu połączenia.
- Określa on relację między majątkiem spółki przejmowanej, a ilością i nominalną wartością udziałów lub akcji wydanych przez spółkę przejmującą wspólnikom spółki przejmowanej i musi być jednoznacznie określony.
- Jeżeli po dokonanych wyliczeniach wartość przyznanych wspólnikom spółki przejmowanej lub nowo zawiązanej spółki, udziałów lub akcji w spółce przejmującej albo nowo zawiązanej, różnić się będzie od wartości udziałów lub akcji posiadanych przez nich w spółce przejmowanej lub nowo zawiązanej, to wspólnikom należą się wyrównania (dopłaty), których wartość powinna być określona w planie połączenia, (jeżeli zostały przewidziane).

Transgraniczne łączenie się spółek kapitałowych i spółki komandytowo akcyjnej - art. 516² ksh

Transgraniczne łączenie spółek kapitałowych podlegających prawu różnych państw członkowskich Unii Europejskiej, na podstawie i w granicach przepisów prawa krajowego stanowi jeden ze sposobów korzystania ze swobody przedsiębiorczości.

Krajowe spółki kapitałowe mogą się łączyć z zagranicznymi spółkami kapitałowymi podobnie jak mogą to czynić między sobą spółki krajowe. W polskich warunkach będzie to zatem dotyczyło spółek akcyjnych, spółek z o.o. oraz w ograniczonym zakresie spółek komandytowo-akcyjnych. W połączeniu transgranicznym nie może uczestniczyć:

- zagraniczna spółdzielnia, choćby spełniała kryteria spółki zagranicznej, o której mowa w art. 491 § 11 ksh,
- spółka, której celem jest zbiorowe inwestowanie kapitału pozyskanego w drodze emisji publicznej, działająca na zasadzie dywersyfikacji ryzyka oraz której jednostki uczestnictwa są na żądanie ich posiadaczy odkupywane lub umarzane bezpośrednio lub pośrednio z aktywów tej spółki.

Plan połączenia został szczegółowo określony w art. 516³ ksh

Połączenie odwrotne (ang. reverse merger) - art. 515 par. 1 ksh

- Występuje w sytuacji gdy spółka dominująca (spółka matka) zostaje przejęta przez swoją **spółkę zależną** (spółkę córkę).
- W wyniku połączenia odwrotnego spółka zależna, jako spółka przejmująca, wraz z majątkiem spółki przejmowanej nabywa udziały albo akcje własne swojego kapitału zakładowego. Spółka przejmująca może wydać wspólnikom spółki przejmowanej udziały albo akcje własne, które nabyła w wyniku połączenia z tą spółką.
- Umożliwia to wydanie wspólnikom spółki przejmowanej akcji albo udziałów, których spółka przejmująca nie posiadała do momentu rejestracji połączenia i które nabyła dopiero w jego wyniku.

Wymogi ksh dotyczące planu połączenia

Zawartość planu połączenia i załączników do planu połączenia określa ksh

Mogą wystąpić sytuacje, gdy nie jest wymagane:

- sporządzenie pisemnego sprawozdania uzasadniającego połączenie, jego podstawy prawne i uzasadnienie ekonomiczne, a zwłaszcza stosunek wymiany udziałów lub akcji, a w przypadku szczególnych trudności związanych z wyceną udziałów lub akcji łączących się spółek, opisanie tych trudności,
- informowanie przez zarządy każdej z łączących się spółek pozostałe zarządy, aby mogły one poinformować zgromadzenia wspólników albo walne zgromadzenia, o wszelkich istotnych zmianach w zakresie aktywów i pasywów, które nastąpiły między dniem sporządzenia planu połączenia a dniem powzięcia uchwały o połączeniu,
- badanie planu połączenia przez biegłego.

Aspekty rachunkowe rozliczania połączenia wg polskiego prawa bilansowego

- Ustawa o rachunkowości ściśle określa metody rozliczenia połączenia spółek w zależności od rodzaju powiązania kapitałowego między spółkami; może to być rozliczenie *metodą nabycia* lub *metodą łączenia udziałów*.
- Przepisy ustawy o rachunkowości nie są spójne z przepisami ksh, w których jest mowa o łączeniu przez przejęcie lub zawiązanie nowej spółki.
- Należy zwrócić uwagę, że metodę łączenia udziałów przy rozliczaniu połączenia zgodnie z ustawą o rachunkowości można zastosować, gdy w wyniku połączenia nie nastąpi utrata kontroli. Przy podziale spółek utrata kontroli może nie nastąpić tylko w przypadku podziału przez wydzielenie (tylko wtedy nie przestaje istnieć spółka dzielona), więc wówczas można zastosować metodę łączenia udziałów.

Aspekty rachunkowe rozliczania połączenia wg polskiego prawa bilansowego

- Łączenie się spółek handlowych rozlicza się i ujmuje na dzień połączenia w księgach rachunkowych spółki, na którą przechodzi majątek łączących się spółek (spółki przejmującej) albo nowej spółki powstałej w wyniku połączenia (spółki nowo zawiązanej) - metodą nabycia (metoda podstawowa).
- W razie łączenia się spółek, na skutek którego nie następuje utrata kontroli nad nimi przez ich dotychczasowych udziałowców, można zastosować metodę łączenia udziałów (metoda alternatywna - uproszczona). W szczególności dotyczy to łączenia się spółek zależnych w sposób bezpośredni lub pośredni od tej samej jednostki dominującej, jak również w razie połączenia jednostki dominującej niższego szczebla z jej jednostką zależną.

Aspekty rachunkowe rozliczania połączenia wg polskiego prawa bilansowego

- **Metoda nabycia** polega na sumowaniu poszczególnych pozycji aktywów i pasywów spółki przejmującej, według ich wartości księgowej, z odpowiednimi pozycjami aktywów i pasywów spółki przejętej (nie sumuje się odpowiednich pozycji przychodów i kosztów), według ich wartości godziwej ustalonej na dzień ich połączenia.
- Aktywa i zobowiązania spółki przejętej na dzień połączenia obejmują także aktywa lub zobowiązania niewykazywane dotychczas w księgach rachunkowych i sprawozdaniu finansowym spółki przejętej, jeżeli w wyniku połączenia następuje ich ujawnienie i odpowiadają one definicji aktywów i zobowiązań. Najczęściej dotyczą one wartości niematerialnych i prawnych, które mogą być uznane za składnik aktywów (np. patenty, znaki towarowe, know-how, prawa do wynalazków) i rezerwy (np. na koszty restrukturyzacji).
- Kapitał (fundusz) własny spółki przejętej ustalony na dzień połączenia, jako aktywa netto według wartości godziwej, podlega wyłączeniu.

Tabela 3 i 4
Skrypt

Aspekty rachunkowe rozliczania połączenia wg polskiego prawa bilansowego

- **Metoda łączenia udziałów** jest stosowana, gdy nie następuje utrata kontroli nad nimi przez dotychczasowych udziałowców. Z reguły dotyczy to spółek zależnych i jest podobna do konsolidacji sprawozdań finansowych.
- Metoda ta polega na sumowaniu poszczególnych pozycji odpowiednich aktywów i pasywów oraz przychodów i kosztów połączonych spółek, według stanu na dzień połączenia, po uprzednim doprowadzeniu ich wartości do jednolitych metod wyceny i dokonaniu wyłączeń.
- Z reguły do wyceny przyjmuje się zasady wyceny zgodne z zasadami (polityką) rachunkowości spółki przejmującej.

Rola biegłego w procesie łączenia się spółek

- W art. 502 ksh. jako osobę mającą zbadać plan połączenia wskazano nie biegłego rewidenta, lecz – ogólnie – biegłego. Oznacza to, że takie badanie nie jest zastrzeżone do wyłącznej kompetencji biegłego rewidenta – do jego przeprowadzenia może też być wyznaczona inna osoba, której wiedza i doświadczenie zapewni realizację celu badania (np. biegły sądowy).
- Biegły ma się wypowiedzieć co do **poprawności i rzetelności planu połączenia**.
- Dokument, jaki ma być sporządzony przez biegłego, to szczegółowa opinia. Zawartość merytoryczną takiej szczegółowej opinii określa art. 503 ksh., wskazując minimalny zakres informacji, jaki musi się w niej znaleźć.
- Biegły zobowiązany jest do sporządzenia opinii w terminie wyznaczonym przez sąd, nie dłuższym jednak niż dwa miesiące od dnia, w którym został do tego wyznaczony. Opinię, z załączonym zbadanym planem połączenia, biegły składa w sądzie rejestrowym oraz wydaje zarządom łączących się spółek.

Zawartość opinii biegłego – art. 503 ksh

W świetle wskazanego unormowania, opinia musi zawierać co najmniej:

- 1) stwierdzenie, czy stosunek wymiany udziałów lub akcji, o którym mowa w art. 499 § 1 pkt 2 ksh, został ustalony należycie,
- 2) wskazanie metody albo metod użytych dla określenia proponowanego w planie połączenia stosunku wymiany udziałów lub akcji wraz z oceną zasadności ich zastosowania,
- 3) wskazanie szczególnych trudności związanych z wyceną udziałów lub akcji łączących się spółek.

Załączniki do
Skryptu

Praca biegłego dotycząca planu połączenia

Zapoznanie się z **planem połączenia** oraz uczestniczącymi w połączeniu spółkami:

- Prośba o udostępnienie **pisemnych sprawozdań uzasadniających połączenie**, do których sporządzenia zobowiązane są mocą art. 501 ksh zarządy łączących się spółek. W sprawozdaniach tych przedstawione powinny zostać: m.in. prawne i ekonomiczne przesłanki fuzji, stosunek wymiany oraz ewentualne trudności z wyceną łączących się spółek.

Uwaga!

Sprawozdania uzasadniające połączenie nie są częścią planu połączenia i nie podlegają opiniowaniu, jednak zawierają (a przynajmniej powinny zawierać) wysoce przydatne informacje.

- Warto wystąpić o raporty *due dilligence*, jeśli takie były sporządzane. Biegły rewident upoważniony jest mocą art. 503 § 2 ksh do pisemnego żądania od zarządów łączących się spółek wydania mu dodatkowych dokumentów i udzielenia dodatkowych wyjaśnień.

Praca biegłego dotycząca planu połączenia

- Ocena kompletności (art. 499 § 1 i 2 ksh) przedłożonych do badania dokumentów.
Niekompletność planu świadczy o jego nieprawidłowości i stan taki musi być ujawniony w opinii z badania.
- Ocena spójności danych wynikających z planu połączenia i załączników (np. czy wynikająca z parytetu wymiany nominalna wartość udziałów (akcji), które mają być wydane wspólnikom spółki przejmowanej, odpowiada zwiększeniu kapitału zakładowego spółki przejmującej (jego nowa wysokość powinna wynikać z projektu zmian umowy albo statutu spółki przejmującej, stanowiącej załącznik do planu połączenia),
- Sprawdzenie poprawności ustalenia parytetu wymiany,
- Sprawdzenie opisu zastosowanych metod wyceny i ocena zasadności ich zastosowania.
- Upewnienie się, czy konstrukcja (i finansowe parametry planu) wyłączają objęcie przez spółkę przejmującą udziałów albo akcji własnych za udziały lub akcje, które posiada ona w spółce przejmowanej, oraz za własne udziały lub akcje spółki przejmowanej. Bezwzględny zakaz takich praktyk wynika z art. 514 ksh.

Praca biegłego dotycząca planu połączenia

- Szczególną uwagę należy zwrócić na stanowiące załącznik do planu przekształcenia **ustalenie wartości majątku spółki przejmowanej** (bądź spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki), na określony dzień w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku o ogłoszenie planu połączenia, a także na **oświadczenie zawierające informację o stanie księgowym spółki sporządzoną dla celów połączenia** na dzień, o którym mowa powyżej, przy wykorzystaniu tych samych metod i w takim samym układzie jak ostatni bilans roczny.

Uwaga!

- W zakresie badania planu połączenia nie mieści się badanie danych liczbowych zawartych w bilansach, w oparciu o które sporządzono wyżej wskazane dokumenty, metodami właściwymi dla badania sprawozdań finansowych (gdyby tak było, badanie planów połączeń i podziałów zostało by w ksh zastrzeżone do wyłącznej kompetencji biegłego rewidenta). Niemniej jednak niezbędne jest upewnienie się, czy bilans na potrzeby połączenia, jaki został zawarty w oświadczeniu o stanie księgowym spółki, jest sporządzony według takich samych metod, jak ostatni bilans roczny. Racjonalne jest także wystąpienie o przedłożenie właściwego zestawienia obrotów i sald i porównanie go z danymi wynikającymi z załączników do planu połączenia.

Praca biegłego dotycząca planu połączenia

- Istotną część pracy biegłego przy badaniu planu połączenia skupia się na weryfikacji **poprawności i rzetelności wyliczenia parytetu (stosunku) wymiany**, a więc współczynnika określającego stosunek wymiany udziałów lub akcji spółki przejmowanej bądź spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki na udziały lub akcje spółki przejmowanej bądź spółki nowo zawiązanej.
- **Parytet ten zależy od wyceny obu spółek**; ta zaś nie musi być – i zazwyczaj nie jest – dokonywana metodą wyceny księgowej (udział aktywów netto przypadających na jeden udział bądź akcję). Wyceny podmiotów biorących udział w połączeniu można dokonać jedną z uznanych w praktyce gospodarczej metod wyceny przedsiębiorstw.

Praca biegłego dotycząca planu połączenia – Metody wyceny podmiotów biorących udział w połączeniu

- **metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych (DCF)** – opiera się na ustaleniu bieżącej wartości firmy w oparciu o przyszłe przepływy pieniężne (stosowana bardzo często),
- **metoda skorygowanych aktywów netto** – polega na korekcie wartości poszczególnych pozycji bilansu (aktywów i pasywów) do wartości rynkowej, z uwzględnieniem pozycji pozabilansowych; sama zaś wartość firmy jest różnicą pomiędzy wartością skorygowanych aktywów a wartością skorygowanych zobowiązań,
- **wycena oparta na notowaniach na aktywnym rynku papierów wartościowych,**
- **wycena metodami porównawczymi.**

Praca biegłego dotycząca planu połączenia - wycena podmiotów biorących udział w połączeniu

Zadaniem biegłego jest również wskazanie w opinii, czy stosunek wymiany udziałów lub akcji, o którym mowa w art. 499 § 1 pkt 2 ksh, **został ustalony należycie.**

- Chodzi zatem o:
 - stwierdzenie, **czy zastosowane metody wyceny spółek biorących udział w połączeniu są zasadne** (stanowi to osobny punkt opinii, jednak uznanie, że zastosowanie danej metody nie jest zasadne, w oczywisty sposób wpływa na poprawność ustalenia parytetu wymiany),
 - sprawdzenie, **czy przy wyliczeniach przyjęto właściwe dane wejściowe oraz poprawne parametry** (np. stopę dyskonta przy metodzie DCF),
 - **skontrolowanie arytmetycznej poprawności wyliczeń.**

Praca biegłego dotycząca planu połączenia - wycena podmiotów biorących udział w połączeniu

- W kwestii **zasadności przyjętej metody wyceny spółek** - przepisy ksh nie zawierają żadnych uregulowań dotyczących tego, jakich metod należy użyć. Metody wyceny określają, w porozumieniu ze sobą, zarządy łączących się spółek w ramach pisemnego uzgodnienia, o którym mowa w art. 498 ksh.
- **Biegły powinien wypowiedzieć się, czy zastosowana metoda jest w danych okolicznościach zasadna. Zasadna jest wówczas, gdy prowadzi do rzetelnego odwzorowania wartości rynkowej łączących się jednostek.**
- Należy rozpoznać zastosowaną metodę (lub metody – w wielu przypadkach stosowanych jest kilka metod, a wyniki uśredniane przy zastosowaniu wag) i upewnić się, że jej zastosowanie w odniesieniu do łączących się spółek jest ekonomicznie uzasadnione. Nieodzowne jest *doświadczenie biegłego związane z wyceną firm oraz fachowa literatura.*

Praca biegłego dotycząca planu połączenia - wycena podmiotów biorących udział w połączeniu - wątpliwości

– stosowanie wyceny księgowej łączących się spółek w sytuacji, gdy wartość rynkowa ich majątku znacząco odbiega od wartości księgowych.

Metodę tę można zastosować, gdy nie występują znaczące różnice pomiędzy wartością księgową a wartością rynkową aktywów i pasywów uczestniczących w połączeniu jednostek. Jej zastosowanie w przypadku występowania takich różnic mogłoby prowadzić do pokrzywdzenia albo współników jednostki przejmującej, albo przejmowanej,

– stosowanie wyceny księgowej bądź wyceny skorygowanych aktywów netto w przypadku znaczących różnic w poziomie rentowności majątku spółek (np. inkorporowana jest spółka o wysokiej rentowności, podczas gdy spółka przejmująca nie odnotowuje zysków – nieuwzględnienie tego faktu może być poczytane jako pokrzywdzenie udziałowców spółki przejmowanej),

Praca biegłego dotycząca planu połączenia - wycena podmiotów biorących udział w połączeniu - wątpliwości

- w metodzie opartej na notowaniach giełdowych – niewłaściwy (także celowy) dobór notowań, w oparciu o które wyznaczany jest parytet, – przykładowo – celowe nieuwzględnienie w średniej notowań okresu, w którym akcje były notowane niżej (lub wyżej, zależnie od intencji),
- zastosowanie (jako jedynej) metody zdyskontowanych przepływów pieniężnych dla jednostki nierentownej, przy przyjęciu założeń prognostycznych oderwanych od faktycznie osiągniętych w przeszłości wyników – w takich przypadkach wskazane jest stosowanie majątkowych metod wyceny.

Praca biegłego dotycząca planu połączenia

- **Uwaga!**
- Zadaniem biegłego jest nie tylko wskazanie metody wyceny i sprawdzenie, czy poprawnie ją zastosowano, lecz **przede wszystkim ocena, czy w danych warunkach zastosowanie tej akurat metody jest zasadne**. Wycena może być technicznie (w tym matematycznie) poprawna i umocowana w praktyce gospodarczej, jednak może nie być właściwa w danych okolicznościach.
- Przykładowo: zastosowanie wyceny metodą księgową wskazywano jako uzasadnione tylko dlatego, że przepisy prawa tego nie zabraniają oraz że jest to metoda stosowana w praktyce – BŁĄD!
- Upewniwszy się, że w danych uwarunkowaniach zastosowane metody wyceny można uznać za zasadne (to w mojej ocenie najtrudniejsze zadanie dla biegłego) **należy zbadać, czy do wyliczeń przyjęto właściwe dane wejściowe**.

Praca biegłego dotycząca planu połączenia

- **Biegły weryfikuje poprawność i zasadność przyjęcia zastosowanych w wycenie parametrów**, np. stopy dyskonta przy metodzie DCF, przyjętej wartości rezydualnej, danych i wskaźników przyjętych do wyceny metodami porównawczymi i innych zastosowanych parametrów.
- W końcowej fazie prac konieczna jest także **arytmetyczna weryfikacja wszystkich obliczeń**, w tym oczywiście końcowego wyliczenia stosunku wymiany.
- W sytuacji, gdy dla wspólników spółki przejmowanej przewidziane są dopłaty gotówkowe należy sprawdzić, czy spółka przejmująca dysponuje kapitałami, z których te mogą być wypłacone (art. 492 § 2 ksh wskazuje, że dopłaty takie mogą być finansowane z zysku bądź z kapitału zapasowego; konieczne jest także sprawdzenie, czy kwota dopłat nie przekracza limitu określonego w art. 492 § 2 ksh).

Praca biegłego dotycząca planu połączenia

Szczególne trudności związane z wyceną udziałów lub akcji łączących się spółek

- Wskazanie w opinii szczególnych trudności jest ważne dla wspólników.

Uwaga!

Opinia z badania jest przeznaczona oprócz sądu rejestrowego dla wspólników łączących się spółek (art. 505 ksh). W oparciu m.in. o ten dokumenty będą oni podejmować decyzję, czy głosować za, czy przeciwko połączeniu; możliwe jest też jeszcze na tym etapie ewentualne zmodyfikowanie planu.

W tym punkcie biegły ujawnia w szczególności stan, w którym przy zastosowaniu różnych metod wyceny, otrzymywano znacząco rozbieżne wyniki lub niestabilność notowań giełdowych akcji przy metodach mnożnikowych.

- Wskazanie w opinii szczególnych trudności jest ważne dla biegłego.

Informacja o ewentualnych trudnościach w pewnym stopniu chroni biegłego w sytuacji, gdyby ewentualnie któryś ze wspólników po połączeniu uznał, że nie został wystarczająco poinformowany i uważa się za osobę pokrzywdzoną w procesie połączenia. Źródłem informacji o takich trudnościach, poza oczywiście własną percepcją zagadnienia przez biegłego, mogą być sprawozdania zarządów łączących się spółek, o których mowa w art. 501 ksh.

Przykład

Sygn. Akt WA.XII.Ns-Rej.KRS 5303/19/889

PKF

Accountants &
business advisers**Szczególne trudności związane z wyceną akcji łączących się spółek**

Przy ustalaniu parytetu wymiany akcji nie wykorzystano do wyceny metody dochodowej głównie z uwagi na osiągnięte historyczne ujemne wyniki finansowe obydwu Banków. Do ustalenia parytetu wymiany akcji zastosowano średnią arytmetyczną wycen metodą rynkową w oparciu o historyczne ceny rynkowe akcji obydwu Banków oraz majątkową w oparciu o wartości skorygowanych aktywów netto obydwu Banków. Dla wskazanych metod wyceny zastosowano poziom wag w proporcji odpowiednio 60% i 40%. Przyjęty poziom wag jest szacunkiem, który z zasady jest obciążony poziomem niepewności.

Nie zidentyfikowaliśmy innych istotnych trudności związanych z wyceną akcji łączących się spółek.

https://www.gnb.pl/storage/file/core_files/2019/4/2/8c4b57c286b5249296635cb259bfc951/Opinia%20z%20badania%20planu%20po%C5%82%C4%85czenia.pdf

Zadanie 5

Przykładowa karta dotycząca wykonania usługi badania planu połączenia została zamieszczona w **Zadaniu 5**.

Przykłady liczbowe dotyczące zagadnień łączenia się spółek zostały zamieszczone w **Zadaniach 6-13**.

• Podział spółek

Podział spółek - zasady

Zasady podziału spółek zostały opisane w art. 528-550¹ ksh.

Każdą spółkę kapitałową można podzielić na dwie lub więcej spółek kapitałowych.

W ksh występują pewne ograniczenia dotyczące podziału spółek.

Podział spółek

Spółki kapitałowe (podział na 2 lub więcej)

Spółki osobowe

Spółka akcyjna, jeżeli kapitał zakładowy nie został pokryty w całości

Spółka w likwidacji, która rozpoczęła podział majątku

Spółka w upadłości

Podział spółek - metody

Metody podziału

PRZEZ PRZEJĘCIE (art. 529 § 1 pkt 1 ksh)

Przeniesienie całego majątku spółki dzielonej na inne spółki za udziały lub akcje spółki przejmującej, które obejmują wspólnicy spółki dzielonej.

PRZEZ ZAWIĄZANIE NOWYCH SPÓŁEK (art. 529 § 1 pkt 2 ksh)

Zawiązanie nowych spółek, na które przechodzi cały majątek spółki dzielonej za udziały lub akcje nowych spółek.

PRZEJĘCIE I ZAWIĄZANIE NOWYCH SPÓŁEK (art. 529 § 1 pkt 3 ksh)

Przeniesienie całego majątku spółki dzielonej na istniejącą i na nowo zawiązaną spółkę lub spółki.

WYDZIELENIE (art. 529 § 1 pkt 4 ksh)

Przeniesienie części majątku spółki dzielonej na istniejącą spółkę lub na spółkę nowo zawiązaną (do podziału przez wydzielenie stosuje się przepisy o podziale spółek dotyczące odpowiednio spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej).

Schematy
14-19 w
Skrypcie

Dzień podziału i dzień wydzielenia

- W przypadku **podziału spółek**, spółka dzielona zostaje rozwiązana bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego w dniu wykreślenia jej z rejestru (*dzień podziału*).
- Natomiast w przypadku **wydzielenia**, wydzielenie nowej spółki następuje w dniu jej wpisu do rejestru. W sytuacji przeniesienia części majątku spółki dzielonej na istniejącą spółkę, wydzielenie następuje w dniu wpisu do rejestru podwyższenia kapitału zakładowego spółki przejmującej lub emisji przez spółkę przejmującą nowych akcji bez wartości nominalnej (*dzień wydzielenia*)

Tabela 5 w
Skrypcie

Etapy podziału

- przygotowywanie planu podziału,
- wymóg pisemnego uzgodnienia planu podziału pomiędzy spółką dzieloną a spółką przejmującą,
- zgłoszenie planu podziału do sądu rejestrowego,
- ogłoszenie planu podziału,
- poddanie planu podziału badaniu przez biegłego (kontrola planu podziału),
- dwukrotne zawiadomienie wspólników o zamiarze podziału spółki,
- podjęcie uchwał o podziale przez walne zgromadzenia/zgromadzenia wspólników,
- zgłoszenie przez zarządy spółek uczestniczących w podziale do sądu rejestrowego uchwały o podziale,
- wykreślenie spółki dzielonej i wpis nowych spółek do rejestru.

Wymogi ksh dotyczące planu podziału

Zawartość planu podziału i załączników do planu podziału określa ksh.

Mogą wystąpić sytuacje, gdy nie jest wymagane:

- sporządzenie oświadczenia zawierającego informację o stanie księgowym spółki, sporządzoną dla celów podziału na określony dzień w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku o ogłoszenie planu podziału, przy wykorzystaniu tych samych metod i w takim samym układzie jak ostatni bilans roczny,
- informowanie przez zarząd spółki dzielonej zarządów każdej spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej w organizacji, o wszelkich istotnych zmianach w zakresie aktywów i pasywów, które nastąpiły między dniem sporządzenia planu podziału a dniem powzięcia uchwały o podziale,
- badanie planu podziału przez biegłego i jego opinia.

Stosunek wymiany akcji lub udziałów

- Stosunek wymiany powinien być odpowiednio ustalony na podstawie wartości spółki dzielonej (lub wartości wydzielanej części spółki dzielonej) oraz liczby udziałów/akcji tworzących kapitał zakładowy spółki dzielonej z uwzględnieniem wartości spółki, na którą przechodzi wydzielany majątek oraz struktury jej kapitału zakładowego. Stosunek wymiany powinien zapewniać ekwiwalentność wartości wkładu i wartości utworzonych udziałów w związku z podziałem.
- Wybór zasadności metody wyceny, według której jest on wyliczany (np. dochodowa, księgowo, rynkowa, likwidacyjna, mieszana) powinien być adekwatny do sytuacji majątkowej i finansowej spółki.
- Można zastosować różne metody wyceny dla poszczególnych spółek uczestniczących w podziale.
- Stosunek wymiany może też wynikać z subiektywnych ustaleń zarządów spółek uczestniczących w podziale i nie musi być podparty jakimikolwiek obliczeniami. Zdarzają się sytuacje, kiedy zastosowanie ogólnie przyjętych metod wyceny nie doprowadziłoby do wyliczenia jakichkolwiek proporcji (przypadek występowania ujemnych kapitałów własnych). Możliwe jest wtedy przyjęcie czysto umownego stosunku wymiany. Biegły rewident powinien jednak sporządzić opinię w oparciu o kryteria obiektywne i wskazać na przyjęcie przez zarządy parytetu umownego (art. 534 par. 1 pkt 2 ksh).

Aspekty rachunkowe rozliczania podziału

- Jeżeli przedmiotem podziału jest przeniesienie majątku całej spółki na inne spółki lub na spółki nowo zawiązane (dzielony jest cały majątek spółki) na dzień poprzedzający dzień podziału spółki zamyka się księgi rachunkowe i sporządza sprawozdanie finansowe przy założeniu kontynuacji działalności.
- W tym przypadku jest to zbieżne z przepisami regulującymi sposoby łączenia się spółek poprzez włączenia do innej spółki wydzielonego majątku, czyli **metoda nabycia**.

Aspekty rachunkowe rozliczania podziału

- Gdy ze spółki wydzielono tylko część majątku, nie następuje rozwiązanie spółki, tylko na dzień wydzielenia wyksięgowany zostaje z ksiąg rachunkowych wydzielony majątek. Pomniejsza on kapitał zakładowy w kwocie zmniejszenia wpisanego do rejestru sądowego. Pozostałą kwotę (jeżeli występuje nadwyżka) odnosi się na zmniejszenie kapitału zapasowego lub rezerwowego.
- W przypadku, gdy suma pozostałych kapitałów nie jest wystarczająca to pozostałą kwotę odnosi się na zyski (straty) z lat ubiegłych. Ten rodzaj podziału odbywa się **metodą łączenia udziałów**.

Zamykanie i otwieranie ksiąg rachunkowych

- Zamknięcie ksiąg rachunkowych w spółce dzielonej następuje zgodnie z art. 12 ust 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, kiedy w wyniku podziału powstają nowe spółki (spółki przejmujące) na podstawie aktywów i pasywów bilansu spółki dzielonej.
- Zamknięcie ksiąg powinno nastąpić na dzień poprzedzający dzień wpisu do rejestru podziału spółki.
- W przypadku, gdy podział następuje poprzez wydzielenie można nie zamykać ksiąg rachunkowych w spółce dzielonej zgodnie z art. 12 ust. 3a ustawy o rachunkowości.

Rola biegłego w procesie podziału spółek

- Zgodnie z art. 537 § 1 ksh, plan podziału należy poddać badaniu biegłego w zakresie poprawności i rzetelności. Podobnie zatem, jak w przypadku planu połączenia, wydanie opinii nie jest zastrzeżone do wyłącznej kompetencji biegłego rewidenta. Oznacza to, że do jego przeprowadzenia może też być wyznaczona inna osoba, której wiedza i doświadczenie zapewni realizację celu badania (np. biegły sądowy).
- Biegły ma się wypowiedzieć co do **poprawności i rzetelności planu podziału**.
- Dokument, jaki ma być sporządzony przez biegłego, to szczegółowa opinia. Zawartość merytoryczną takiej szczegółowej opinii określa art. 538 § 1 ksh, wskazując minimalny zakres informacji, jaki musi się w niej znaleźć.
- Biegły zobowiązany jest do sporządzenia opinii w terminie wyznaczonym przez sąd, nie dłuższym jednak niż dwa miesiące od dnia, w którym został do tego wyznaczony. Opinię, z załączonym zbadanym planem podziału biegły składa w sądzie rejestrowym oraz wydaje zarządom dzielących się spółek.

Zawartość opinii biegłego – art. 538 ksh

W świetle wskazanego przepisu opinia musi zawierać co najmniej:

- 1) stwierdzenie, czy stosunek wymiany udziałów lub akcji, o którym mowa w art. 534 § 1 pkt 2 ksh, został ustalony należycie,
- 2) wskazanie metody albo metod użytych dla określenia proponowanego w planie podziału stosunku wymiany udziałów lub akcji wraz z oceną zasadności ich zastosowania,
- 3) wskazanie szczególnych trudności związanych z wyceną udziałów lub akcji dzielonej spółki.

Załączniki do
Skryptu

Uwaga!

- Pomędzy połączeniem a podziałem spółek zachodzi podobieństwo: przy połączeniu spółek cały majątek spółki przejmowanej przechodzi na spółkę przejmującą (jedną), zaś przy podziale również następuje przejście całego majątku, jednak nie na jedną, a na co najmniej dwie spółki (za wyjątkiem podziału przez wydzielenie, gdzie jednak na spółkę przejmującą przechodzi część, a nie całość majątku spółki dzielonej; zwykle jest to tzw. zorganizowana część przedsiębiorstwa).
- Tym samym zarówno w procedurze połączenia, jak i podziału, **kluczowym parametrem jest parytet wymiany.**
- Wszystkie uwagi i wskazówki omówione w ramach poprzedniego rozdziału dotyczącego badania planów połączeń, będą przydatne także i w badaniu planów podziału.

Praca biegłego dotycząca planu podziału

- Więcej pracy przy badaniu planu podziału dotyczy **etapu wstępnego** (ocena kompletności planu podziału).
- Określona w art. 534 § 1 ksh zawartość planu podziału jest szersza, niż zawartość planu połączenia. Dodatkowe, niezbędne elementy planu podziału to:
 - dokładny opis i podział składników majątku (aktywów i pasywów) oraz zezwoleń, koncesji lub ulg przypadających spółkom przejmującym lub spółkom nowo zawiązanym, podział między wspólników dzielonej spółki udziałów lub akcji spółek przejmujących lub spółek nowo zawiązanych oraz zasady podziału.
- W ramach badania **poprawności planu podziału** należy dodatkowo upewnić się, czy w planie tym wystarczająco dokładnie zidentyfikowano składniki majątkowe i zobowiązania, które mają przypadać poszczególnym spółkom przejmującym lub nowo zawiązanym.

Praca biegłego dotycząca planu podziału

- Należy sprawdzić czy oraz w oparciu o jakie kryteria dokonano wydzielenia zorganizowanej części przedsiębiorstwa (ZCP) (lub kilku ZCP); istotna jest także wycena takiego ZCP jako zespołu aktywów i przypisanych do niego zobowiązań, bądź jako ośrodka generującego korzyści ekonomiczne.
- Niezbędne jest zidentyfikowanie wszystkich posiadanych przez spółkę dzieloną koncesji, zezwoleń i ulg oraz sprawdzenie, czy uwzględniono je w planie połączenia (duże znaczenie na tym etapie ma zapoznanie się z przedmiotem działalności spółki dzielonej, która może być np. koncesjonowana).
- Przy badaniu **zasadności przyjętego modelu wyceny** spółek uczestniczących w podziale biegły musi upewnić się co do zasadności przyjętych metod, sprawdzić dane wejściowe oraz przyjęte w obliczeniach parametry, a także skontrolować arytmetyczną poprawność samych wyliczeń.

Zadanie 14, Zadania 15-16

Przykładowa karta dotycząca wykonania usługi badania planu podziału została zamieszczona w **Zadaniu 14**.

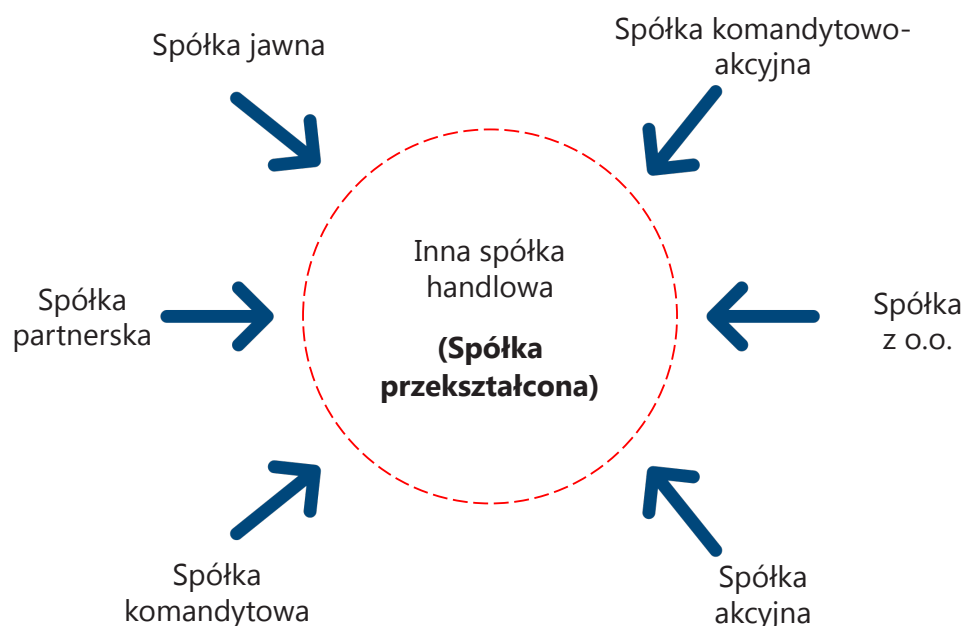
Przykłady liczbowe dotyczące podziału spółki zostały zamieszczone w **Zadaniach 15-16**.

• Przekształcenia spółek

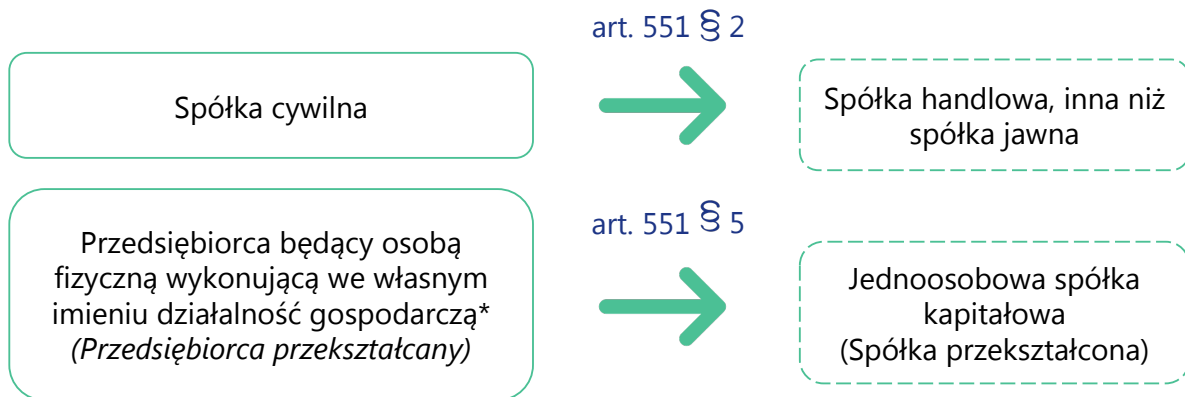
Przekształcenia spółek

- Przekształcenia spółek opisane są w art. 551 – 584 ksh.
- Obejmują one przepisy ogólne dotyczące wszystkich rodzajów spółek i szczególne dla przekształceń związanych ze spółką osobową albo przekształceń przedsiębiorcy w spółkę kapitałową czy przedsiębiorcy.
- Spółka przekształcana staje się spółką przekształconą z chwilą wpisu spółki przekształconej do rejestru (*dzień przekształcenia*), spółka przekształcana jest wykreślona z urzędu przez sąd rejestrowy bez składania wniosku o wykreślenie.
- Spółka przekształcona wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki spółki przekształcanej, pozostaje też podmiotem zezwoleń, koncesji oraz ulg przyznanych spółce przed przekształceniem, chyba że umowy lub przepisy prawa stanowią inaczej. Nie może powstać przez jej zawiązanie przy wykorzystaniu wzorca umowy. Przez okres co najmniej roku spółka przekształcana ma obowiązek podawania w nawiasie dawnej firmy obok aktualnie obowiązującej.

Przekształcenia spółek

Przekształcenia spółek

Przepisy szczególne dotyczące przekształceń omówione w Skrypcie

Przekształcenie spółki osobowej w spółkę kapitałową - art. 571 - 574 ksh

Przekształcenie spółki kapitałowej w spółkę osobową - art. 575 -576 ksh

Przekształcenie spółki kapitałowej w inną spółkę kapitałową - art. 577 -580 ksh

Przekształcenie spółki osobowej w inną spółkę osobową - art. 581 – 584 ksh

Przekształcenie przedsiębiorcy w spółkę kapitałową - art. 584¹-584¹³ ksh

Przekształcenia spółek

Do przekształcenia spółki wymaga się:

- 1) sporządzenia planu przekształcenia spółki wraz z załącznikami oraz opinią biegłego rewidenta;
- 2) powzięcia uchwały o przekształceniu spółki;
- 3) powołania członków organów spółki przekształcanej albo określenia wspólników prowadzących sprawę tej spółki i reprezentujących ją;
- 4) dokonania w rejestrze wpisu spółki przekształcanej i wykreślenia spółki przekształcanej.

Ogólne wymogi dotyczące planu przekształcenia zawierają art. 557-558 ksh.

Aspekty rachunkowe rozliczania przekształcenia

- Księgi rachunkowe zgodnie z art. 12 ust. 1 i 2 ustawy o rachunkowości zamyka się na dzień poprzedzający zmianę formy prawnej i sporządza się sprawozdanie finansowe nie później niż w ciągu 3 miesięcy od tej zmiany i otwiera się w ciągu 15 dni na dzień zmiany formy prawnej.
- Przekształcenie spółki osobowej w spółkę osobową nie wymaga zamknięcia ksiąg rachunkowych (nie występuje zmiana formy prawnej), a więc nie ma obowiązku sporządzania sprawozdania finansowego na dzień poprzedzający dzień przekształcenia. Aktywa i pasywa spółki przekształcanej stają się aktywami i pasywami spółki powstałej w wyniku przekształcenia.
- Zgodnie z ustawą o rachunkowości osoby fizyczne, spółki cywilne i spółki jawne osób fizycznych oraz spółki partnerskie mogą nie prowadzić ksiąg rachunkowych, jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy nie przekroczyły równowartości w walucie polskiej 2 000 000 euro. Spółki mające obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych po przekroczeniu powyższej kwoty zobowiązane są do ich otwarcia na dzień zmiany formy prawnej, tj. na dzień dokonania przez sąd wpisu danej spółki do KRS. Zgodnie z przepisami ksh mają one obowiązek sporządzić inwentarz (wykaz aktywów i pasywów) poprzez przeprowadzenie inwentaryzacji.

Tabela 6 w
Skrypcie

Aspekty rachunkowe rozliczania przekształcenia

- Różnica pomiędzy wartością aktywów a zobowiązaniami tworzy kapitał własny.
- W przypadku, gdy różnica jest większa niż kapitał zakładowy może zostać wykazana jako zobowiązanie wobec wspólników lub kapitał zapasowy, w zależności od uchwały wspólników lub decyzji przedsiębiorcy.
- Natomiast, gdy różnica jest mniejsza niż kapitał zakładowy określony w umowie spółki wystąpią obowiązkowe wpłaty wspólników i wykazane zostaną jako należne wpłaty na kapitał zakładowy. W związku z rozpoczęciem prowadzenia ksiąg rachunkowych spółka powinna opracować i stosować zasady (politykę) rachunkowości.
- Ustawa o rachunkowości nie przewiduje przeprowadzenia inwentaryzacji na dzień przekształcenia. Obowiązek taki występuje tylko w przypadku odpisywania w koszty materiałów i towarów zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rachunkowości. Zgodnie z nim ustalenie stanu powyższych składników aktywów następuje nie później na dzień bilansowy. Dzień przekształcenia jest traktowany w tym przypadku jako dzień bilansowy.

- Przekształcenie spółki kapitałowej w spółkę kapitałową polega na zmianie jej formy prawnej, natomiast majątek spółki pozostaje bez zmian. Wszystkie zobowiązania przechodzą na spółkę przekształconą. Wycena składników majątkowych powinna być zgodna z ustawą o rachunkowości i zasadami (polityką) rachunkowości spółki. Sprawozdanie finansowe powinno być sporządzone według takich samych zasad jak ostatnie roczne sprawozdanie finansowe. Sprawozdania finansowe za ostatnie dwa lata obrotowe powinny być zatwierdzone przez odpowiednie organy.
- Kapitał zakładowy po przekształceniu z reguły pozostaje taki sam. W przypadku przekształcenia w spółkę akcyjną może wystąpić sytuacja, że kapitał zakładowy spółki przekształcanej jest niższy, niż wymagany przez ksh (kwota 100 000 zł). W pierwszej kolejności wszystkie pozostałe kapitały są przekształcane w kapitał zakładowy. Jeżeli kwota okaże się niewystarczająca, akcjonariusze mają obowiązek uzupełnić w okresie jednego roku po przekształceniu.
- Przekształcenie spółki kapitałowej w spółkę kapitałową może odbyć się zarówno poprzez zamknięcie ksiąg rachunkowych spółki przekształcanej na dzień przed przekształceniem, jak również jako kontynuacja poprzednich ksiąg rachunkowych w spółce przekształconej. W związku z przekształceniem może zaistnieć obowiązek zmiany zasad (polityki) rachunkowości.

Praca biegłego dotycząca planu przekształcenia

- Czynność badania planu przekształcenia, w odróżnieniu od badania planów podziału i połączeń, w pewnych przypadkach została zastrzeżona do wyłącznej kompetencji biegłych rewidentów.
- Plan przekształcenia należy poddać badaniu biegłego rewidenta **w razie przekształcenia jakiejkolwiek spółki w spółkę akcyjną**. Art. 559 ksh stanowi, że **plan przekształcenia należy poddać badaniu przez biegłego rewidenta w zakresie poprawności i rzetelności oraz w celu ustalenia, czy wycena składników majątku (aktywów i pasywów) spółki przekształcanej jest rzetelna**.
- Plan przekształcenia należy poddać badaniu biegłego rewidenta **w razie przekształcenia przedsiębiorcy**.
- Biegły (rewident) ma obowiązek w terminie określonym przez sąd, nie dłuższym jednak niż dwa miesiące od dnia jego wyznaczenia, sporządzenia na piśmie szczegółowej opinii i złożenia jej, wraz z planem przekształcenia, sądowi rejestrowemu oraz spółce przekształcanej.
- Przepisy ksh nie określają minimalnego zakresu zawartości szczegółowej opinii z badania planu przekształcenia.

Załączniki do
Skryptu

Praca biegłego dotycząca planu przekształcenia

- W zakresie badania planu przekształcenia biegły rewident powinien skupić się na formalnej poprawności planu oraz rzetelności danych (w tym tych wynikających ze stanowiącego załącznik do planu przekształcenia sprawozdania finansowego), a także do zawartych w planie wyliczeń.
- Procedurę badania należy rozpocząć wnikliwym zapoznaniem się z planem przekształcenia i załącznikami oraz zapoznaniem się z będącą podmiotem procedowania jednostką.
- Podobnie, jak w we wcześniej omówionych procedurach biegły rewident ocenia kompletność planu połączenia i załączników, ich zgodność z ksh oraz wewnętrzną spójność.

Praca biegłego dotycząca planu przekształcenia

- Sprawdzenie rzetelności planu sprowadza się do weryfikacji przyjętych danych liczbowych, a więc do zbadania stwierdzeń i wycen zawartych w:
 - dokumencie zawierającym wycenę aktywów i pasywów, o którym mowa w art. 558 § 2 pkt 2 ksh,
 - sprawozdaniu finansowym, o którym mowa w art. 558 § 2 pkt 3 ksh.
- Ustalenie czy wycena składników majątku (aktywów i pasywów) spółki przekształcanej jest rzetelna polega na przeprowadzeniu procedur analogicznych do tych realizowanych w trakcie badania sprawozdania finansowego.

Praca biegłego dotycząca planu przekształcenia

- Nieodzowne jest sprawdzenie, **czy od daty ostatniego bilansu rocznego jednostka nie dokonała zmian w polityce rachunkowości** w obrębie stosowanych zasad wyceny. Jeśli dokonała, a sprawozdanie finansowe dla celów przekształcenia sporządzono według tych zmienionych zasad, wówczas plan przekształcenia należy ocenić jako nieprawidłowy.
- Właściwym etapem badania jest potwierdzenie kompletności i wyceny istotnych składników aktywów i pasywów bilansu sporządzonego dla celów przekształcenia, w tym także sprawdzenie poprawności ustalenia wyniku finansowego.

Praca biegłego dotycząca planu przekształcenia

Szczególną uwagę należy zwrócić na to, czy na dzień, na który sporządzono sprawozdanie finansowe:

- dokonano zawiązania niezbędnych i rozwiązania zbędnych odpisów aktualizacyjnych,
- naliczono odsetki od zobowiązań (pożyczek, kredytów, obligacji itp.),
- dokonano właściwej wyceny aktywów i pasywów wyrażonych w walucie obcej,
- dla pozycji wycenianych w wartości godziwej – czy zweryfikowano tą wartość, a skutki przeceny odzwierciedlono w sprawozdaniu finansowym,
- zawiązano niezbędne rezerwy, w tym na straty z transakcji gospodarczych w toku, oraz czy zweryfikowano istniejący stan rezerw (w tym z tytułu odroczonego podatku dochodowego; aktualizacja dotyczy też oczywiście aktywów z tego tytułu),
- poprawnie ustalono wynik finansowy.

Praca biegłego dotycząca planu przekształcenia

- Szczególną uwagę trzeba zachować przy procedurach przekształcania spółek osobowych w spółki kapitałowe. W spółkach osobowych w aktywach często figurują nieodpisane w ciężar kapitałów własnych należności od wspólników powstałe w następstwie pobierania z takiej spółki zysków w ciągu roku obrotowego. Jeśli kwoty takie występują i mają istotną wartość, może dojść do pokrycia nimi części kapitału zakładowego, a kwoty te, jeśli odzwierciedlają wypłaty dla wspólników o trwałym charakterze, są pozbawione statusu aktywów. W takich okolicznościach mogłoby dojść do pokrycia części kapitału zakładowego nierealnymi aktywami.
- W ramach badania planu przekształcenia trzeba także sprawdzić, czy wysokość kwoty przeznaczonej na wypłaty dla wspólników nieuczestniczących w spółce przekształcanej, nie przekracza dozwolonego w art. 563 pkt 3 ksh limitu – ich wartość nie może przekroczyć 10% wartości bilansowej majątku spółki.
- W końcowej fazie badania biegły sprawdza arytmetyczną poprawność wyliczenia wartości udziałów (akcji) w oparciu o będące załącznikiem do planu przekształcenia sprawozdanie finansowe.

Zadanie 17-18

Przykładowa karta dotycząca wykonania usługi badania planu przekształcenia została zamieszczona w **Zadaniu 17**.
Przykład liczbowy rozliczenia połączenia został zamieszczony w **Zadaniu 18**.

Zadanie 19

Kwestia zamykania i otwierania ksiąg rachunkowych podczas procesów restrukturyzacyjnych została opisana w **Zadaniu 19**.

Zadanie 20

Przykład pisemnego oświadczenia uzyskiwanego na zakończenie realizacji usług atestacyjnych został zamieszczony w **Zadaniu 20**.

ISBN: 978-83-89255-84-6

Centrum Edukacji Polskiej Izby Biegłych Rewidentów
al. Jana Pawła II 80
00-175 Warszawa
e-mail: ce@pibr.org.pl
tel. 22 637 31 04
fax 22 637 30 84

© Wszelkie prawa zastrzeżone CE PIBR / PIBR

ce.pibr.org.pl